

זלזול ברע

"ורחל לקחה את התרפים ותשימם בכר הגמל ותשב עליהם" (לא).
(לד)

הנה לכאוי למה בכלל החזיקה רחל את התרפים, היה לה לאבד אותם מיד ע"י שריפה, לזרוק בנהר או לפורר ולזרות לרוח.

ובס"ד הזמין לי ה' לעיין בסי גור ארי' למהר"ל, שמקשה זאת, ומתרץ לפי דרכו.

והאבן-עזרא ז"ל, אומר "וי"ל, שעל-ידי שתשרוף רחל את התרפים, הרי זה כאילו נותנת בהם ממש, שדומה כאילו יש בהם ח"ו משהו" (שם, עה"פ).

"כך שנו רבותינו, אסור להבדיל על הנר של עכו"ם במוצאי שבת. למה, שלא שבת ממלאכה. ולא עוד, אלא אם אתה מבדיל על נרו של עכו"ם, אתה עושה את העכו"ם כאילו הוא ספון (חשוב), וכתוב אומר (ישעי' מ, יז) "כל הגויים כאין נגדו". (תנחומא וישב פי ג).

למדין אנו באיזו דרך השתמשו להפחית את העבודה זרה, ואיזוהי עבודה זרה שבגופו של אדם, זהו היצה"ר, הפחיתו מחשיבות ההולכים בתאוות לבם, גינו אותם וזילזלו בהם, הוקיעו הריקנות שבתוכם.

"יוסף שפטפט ביצרו" (סוטה מג, א) ורש"י פירש "שזלזל ביצרו וכבש אותו ולא חשבו".

כדי להקל על כיבוש היצר, צריך בראש ובראשונה להפחית את הרע ולזלזל בו, לגנות את המדות הרעות, לעשות את הכבוד המדומה לשחוק, לבזות את בעל התאוה ואת התאוות, שכן מתחבולות היצר הוא ליפות את הרע ולתאר את חיי העולם הזה ומאוויו בגוונים שונים וקוסמים, כדי למשוך את הלב.

(ימעייני החיים" א' מתוך מאמר "לזלזל ביצרו")

חידושי

וישב

הלב

קלט

ויהי כדברה אל יוסף יום יום, ולא שמע אליה- לשכב אצלה להיות עמה
[בראשית לט, י]

איתא בגמרא (סוטה מג, א): "למימרא דפנחס מיוסף אתי, והא כתיב יזאלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה, מאי לאו דאתי מיתרו שפיטם עגלים לעבודת כוכבים. לא, מיוסף שפיטפט ביצרו". ופרש"י: "שפיטפט - זילזל וכבש אותו ולא חשבו [ס"א - ולא חש בו]".

הנה חז"ל הפליגו הרבה בשבחו של יוסף הצדיק שעמד בנסיון, כבש את יצרו ולא נכשל באשת פוטיפר. נאמר בגמרא (יומא לה, ב) שאומרים לרשע "כלום נאה היית מיוסף?" ומהגמרא משמע שתאותו ונסיונו של יוסף היו יותר גדולים מתאותם ונסיונם של כל הרשעים שהיו מימות עולם. וכן יעוין במדרש (בראשית רבה פז, ו): "מטרונא שאלה את ר' יוסי, אמרה לו, אפשר יוסף בן שבע עשרה שנה הי' עומד בכל חומאו [פירוש עץ יוסף: חמימותו, ור"ל בכל כוחו, שדמו חם בבחורות] והי' עושה הדבר הזה". כלומר, היא התפלאה כיצד יתכן דבר כזה?

ובאמת צריכים אנו להבין באיזו תחבולה נפלאה השתמש יוסף כדי לנצח את יצרו, ולמנוע את עצמו מלחטוא? והנה הבאנו את הגמרא שיוסף פטפט ביצרו, ופירש רש"י "זלזל וכבש אותו ולא חשבו". והבאור הוא, לא שיוסף נלחם לכבוש את יצרו והכריח את עצמו שלא לחטוא, אלא הפרוש הוא שזלזל ביצרו ולא "חשבו" בכלל, כלומר, הוא ביטל את דחיפת היצר הרע. כי הרי כל עצם מהותה של התאוה אינו אלא הדמיון הכוזב, ולאמיתו של דבר כמעט שאין שום הנאה במעשה העברה עצמו. אך היצר הרע משתמש בכח הדמיון [וכמ"ש ה"ספורנו" בראשית ג, א] להטעות את האדם להחשיב ולחשב את התאוה [וכמו שאמרו חז"ל "מים גנובים ימתקו"]. ועבודתו של יוסף היתה להבין ולהרגיש את האמת שכל מהות התאוה הוא אך שקר וכח הדמיון, ואין שום הנאה מיוחדת לזנות עמה, וכמו שאמרו ז"ל: "אשה חמת מלאה צואה ופי' מלא דם והכל רצין אחרי" (שבת קנב, א) ועל ידי שביטל בלבו את פיתוי היצה"ר ולא החשיבו מנע את עצמו מהחטא.